

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO

TAMPERE NURMI KANTAPARTOLANTIE

**Maankäyttöhankkeen arkeologinen valvonta
historiallisella tielinjalla 2015**

Sami Raninen
Pirkanmaan maakuntamuseo

SISÄLLYSLUETTELO

Sisällysluettelo	1
Tiivistelmä	2
Arkisto- ja rekisteritiedot	3
Sijaintikartat	4
1. Johdanto	7
2. Messukylän–Ruoveden historiallinen tielinja	7
3. Valvontapaikan yleiskuvaus	8
4. Valvontahavainnot	9
5. Päätelmät ja loppuyhteenveto	10
Lähteet	
Luettelo kuvataallenteista	

TIIVISTELMÄ

Kesäkuussa 2015 Tampereen Nurmessa Kantapartolantiellä suoritettiin maakaapelilinjan kaivutyön arkeologinen valvonta yhä liikennöidyllä historiallisella tielinjalla. Valvonnan yhteydessä havaittiin vain 1900-luvun jälkipuolelle ajoitettuja tien rakennekerroksia.

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kaupunki: Tampere

Kaupunginosa: Nurmi (Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue)

Peruskarttalehti: 212312 AITOLAHTI

Kiinteistöt: 837-505-0005-0031, maantiealue

Keskikoordinaatti (ETRS-TM35FIN): p 337 389 i 6 827 789

Tutkimuksen tyyppi: maankäyttöhankkeen arkeologinen valvonta

Tutkimuslaitos: Pirkanmaan maakuntamuseo

Kenttätyöntekijä: Sami Raninen

Kenttätyöaika: 23.6.2015

Tutkimusten kustantaja: AB Bröderna Hemming Veljekset Hemming Oy

Tutkimuskustannukset: 1340 e + alv.

Löydöt: Ei löytöjä

Kuvatallenteet: KYY 160 (Siiri-tietokanta, Tampereen museot)

Aikaisemmat tutkimukset: Luoto 2010, inventointi

Aikaisemmat löydöt: Ei löytöjä

Arkistoitu kirjeenvaihto: Pirkanmaan maakuntamuseo, lausunto 27.1.2015, diar. PMM 491/2014
Pirkanmaan maakuntamuseo, tarjous 8.6.2015, diar. PMM 12/2015

Sivumäärä: 10

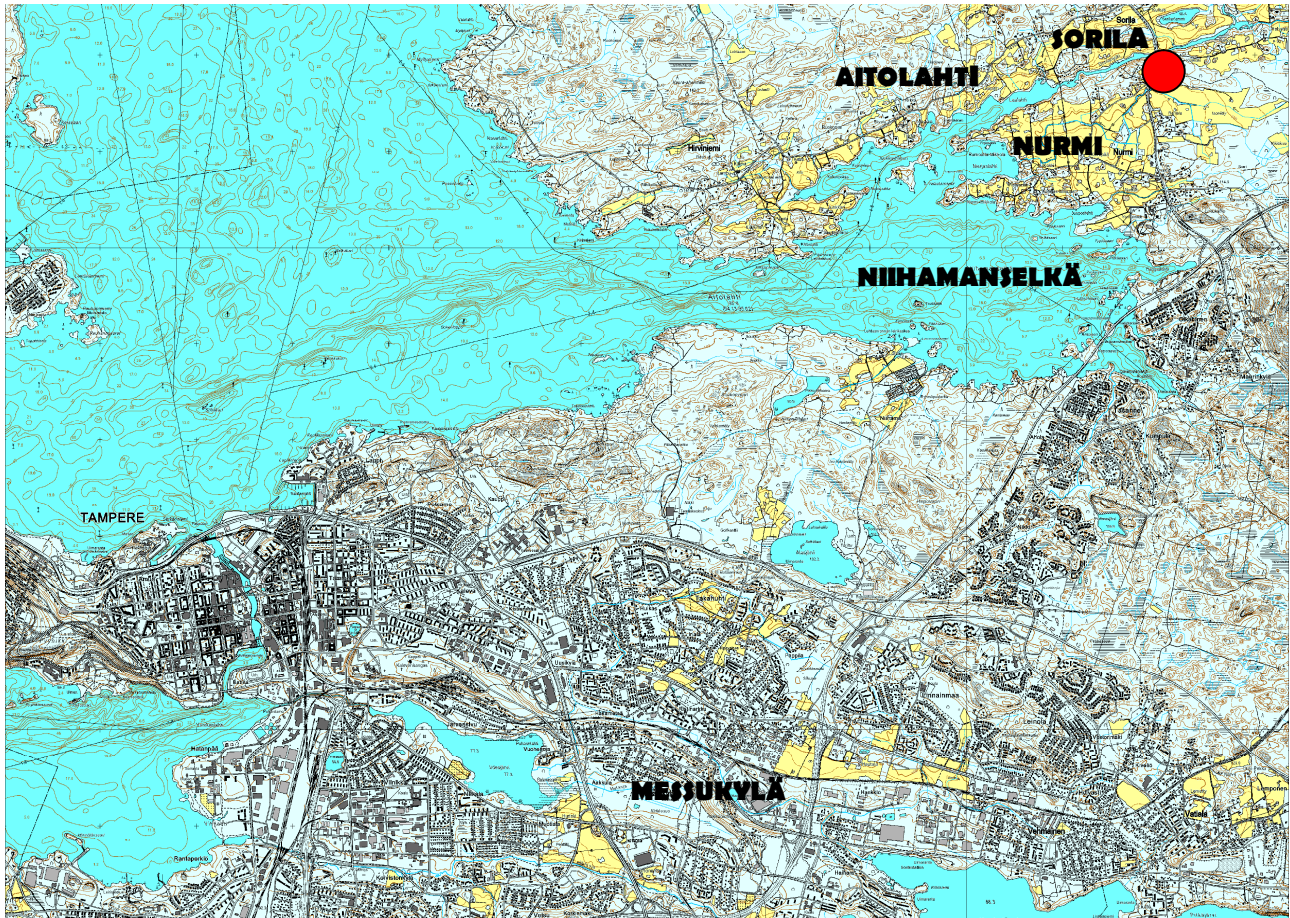
Liitteet: Luettelo kuvatallenteista

Alkuperäiskappaleen säilytyspaikka: Pirkanmaan maakuntamuseo, Kulttuuriympäristöyksikön arkisto.

Kopion säilytyspaikka: Museoviraston, Kulttuuriympäristön suojelu-yksikön arkisto.

SIJAINTIKARTTA 1

Valvontakohteen sijainti suhteessa Tampereen kantakaupunkiin

MK 1: 40 000

Ote peruskarttalehdistä 212309 TAMPERE ja 212312 AITOLAHTI

● Valvontakohteen viitteellinen sijainti

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Lisäykset pohjakarttaan: Sami Raninen

SIJAINTIKARTTA 2

MK 1: 20 000

Ote peruskarttarasterista

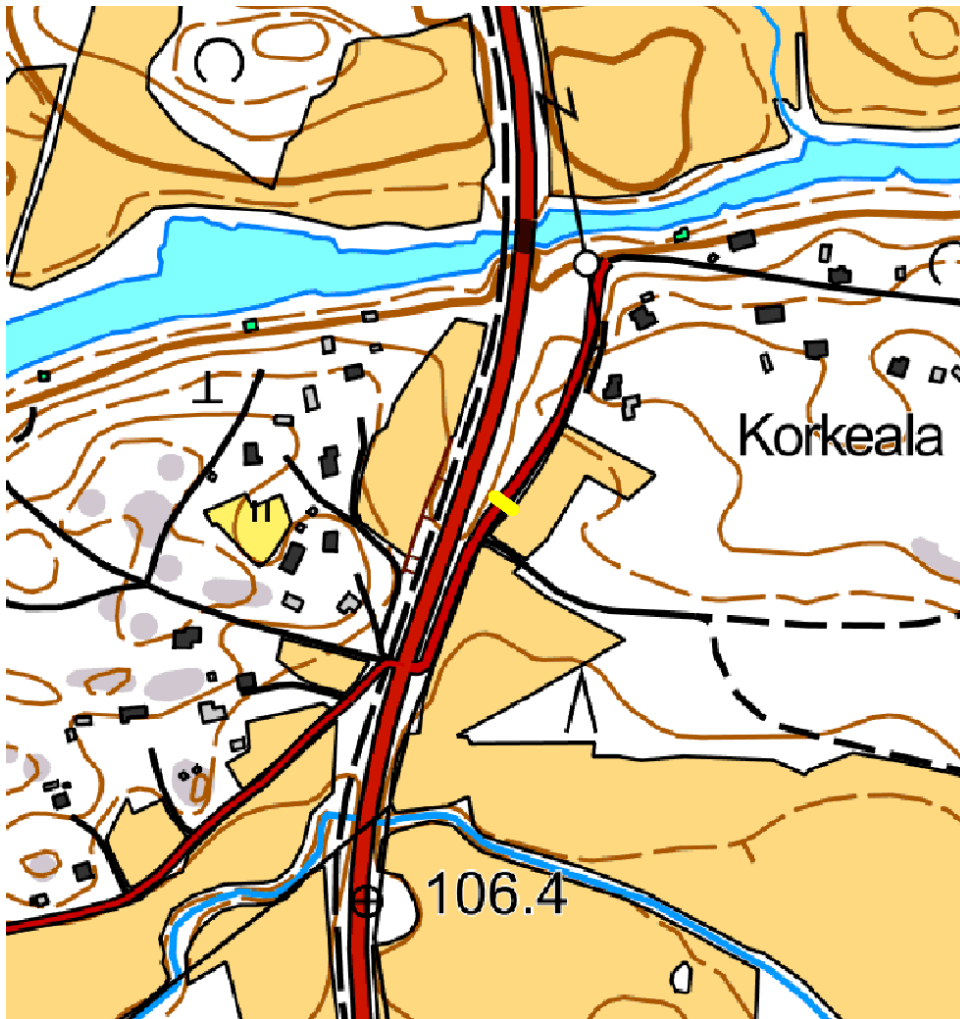

Valvontapaikan sijainti

Valvotun maakaapelikaivannon ETRS-TM35-FIN-keskikoordinaatti (kartografisesti määritelty):
p 337 389 i 6 827 789

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.
Lisäykset pohjakarttaan: Sami Raninen.

SIJAINTIKARTTA 3

MK 1: 5000

Ote peruskarttarasterista.

 Valvottu maakaapelikaivanto

Maakaapelikaivannon ETRS-TM35-FIN-keskikoordinaatti (kartografisesti määritelty):
p 337 389 i 6 827 789

Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Lisäykset pohjakarttaan: Sami Raninen.

1. JOHDANTO

Kesäkuussa 2015 Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti maankäyttöhankkeen arkeologisen valvonnan Tampereen Nurmessa Kantapartolantiella. Kyseessä oli maakaapelilinjan kaivutyö, joka leikkasi historiallisen tielinjan. Kenttätyön suoritti FM Sami Raninen 23. kesäkuuta. Työn valvoja oli FM Kreetta Lesell.

Valvontapaikka sijaitsee entisen Aitolahden kunnan (1924–66) alueella, Näsijärven itäpuolella, Tampereen pohjoisen suuralueen eteläosassa. Tampereen keskustasta katsottuna valvontapaikka sijaitsee suunnilleen itäkoillisessa noin 11 kilometrin päässä (välissä on Näsijärven Niihamanselkä).

2. MESSUKYLÄN–RUOVEDEN HISTORIALLINEN TIELINJA

Valvottu kohta sisältyy historialliseen Messukylän–Ruoveden tielinjaan, jota inventointiin Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alueen täydennysinventoinnin yhteydessä vuonna 2010 (Luoto 2010). Näsijärven itäpuolella suunnilleen pohjoinen–etelä-suunnassa mutkitellut tie on kuvattu useissa 1600- ja 1700-luvun karttalähteissä.

Vuoden 2010 täydennysinventoinnin mukaisesti kuusi Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alueella sijaitsevaa historiallisen tielinjan käytöstä jäänyttä osuutta on rekisteröity kiinteinä muinaisjäännöksinä (muinaisjäännösrekisterin kohdenimet Messukylä–Ruovesi Nurmi 1–3, Messukylä–Ruovesi Sorila 1–3). Tämän valvontakertomuksen aiheena oleva historiallisen tielinjan osuus (inventointikohde 15) on yhä käytössä, joten se ei ole kiinteä muinaisjäännös (Luoto 2010: 89–92). Nykyisen Kantapartolantien läntisin osa kulkee sitä pitkin.

Ote Kuninkaan kartastosta (1776–1805), s. 304. Karttaotteen keskellä kulkee Messukylän–Ruoveden tie. Karttaotteen alaosassa Sorilan kylä, Sorilanjoki ja Sorilanjoen eteläpuolella valvonnan kohteena ollut tieosuus (merkitty nuolella). Karttaotteen lähde Luoto 2010: 92.

3. VALVONTAPAIKAN YLEISKUVAUS

Valvottu maakaapelilinjan osuus sijaitsee Kantapartolantiella metsäisessä maantie- ja pientaloasutusmaisemassa. Maisemaa hallitsee pohjoiskoillinen–etelälounas-suunnassa kulkeva Kaitavedentie (osa seututietä 338, Aitolahti–Teisko–Jämkipohja). Noin 170 metriä valvontakohteesta pohjoiseen virtaa Sorilanjoki, joka laskee Näsijärven Niihamanselän Laalahteen noin kilometrin päässä lännessä.

Kantapartolantie liittyy edellä mainittuun Kaitavedentiehen valvontapaikan eteläpuolella. Valvontapaikan kohdalla Kantapartolantie ja sitä vastaava historiallisen Messukylän–Ruoveden tielinjan osuus kulkevat suunnilleen lounas–koillinen-suunnassa.

Kuninkaan kartastossa 1776–1805 valvontakohteen lähistölle ei ole kuvattu asutusta, vaan pelkkä metsäalueen halki kulkeva tielinja (ks. karttaote edellisellä sivulla). Myöskään 1900-luvun alussa piirretyssä pitäjänkartassa ei näy asutusta valvontapaikan läheisyydessä.¹

Kuva 1. Kantapartolantien valvontapaikka lounaaseen nähtynä. Kuva: Sami Raninen. KYY 160: 1.

¹ Kansallisarkisto, Digitaaliarkisto, Pitäjänkartasto: [Aitolahti, Messukylä \(2123 12+2124 10 la.* -/-\)](#)

4. VALVONTAHAVAINNOT

Sorapäällysteinen Kantapartolantie kulkee tiepenkereellä, joka nousee selvästi ympäristöään korkeammalle. Tien ajorata on noin 5,5 metriä leveä. Pengerluiskat tien molemmin puolin ovat noin 3 metriä leveät. Valvontapaikalla Kantapartolantien länsi/luoteispuolella sijaitsee nuorta lehtimetsää kasvava kaistale, joka ulottuu Kaitavedentiehen asti. Tien itä/kaakkoispuolella sijaitsee niitty tai heinittynyt vanha pelto.

Kaivutyö tehtiin kevyellä kaivinkoneella. Kaivanto ja kaapeliasennustyöt tehtiin ja peitettiin kahtena peräkkäisenä jana, jotta tie ei katkennut liikenteeltä missään vaiheessa. Kaivutyötä seurattiin lähietäisyydeltä ja kaivun valmistuttua kaivannon profiilit tarkastettiin. Valvontaolosuhteet olivat hyvät. Kaivannon YKJ-järjestelmän mukaiseksi keskikoordinaatiksi mitattiin Magellan-satelliittipaikantimella noin p 6830650 i 3337498. ETRS-TM35-FIN-järjestelmään muunnoslaskettuina koordinaatit ovat noin p 6827785 i 337394. (Muunnoslasku tehty Geodeettisen laitoksen koordinaattimuunnospalvelussa, <http://coordtrans.fgi.fi/transform-form.do>). Peruskarttarasterin mukaan tämä koordinaattipiste sijaitsee tien pengerluiskassa, joten koordinaateissa on hieman virhettä.

Kuva 2. Maakaapelikaivannon koillisprofiilia. Kuvassa erottuvat 1) sorapäällyste ja sen alapuoliset asfalttikerrokset asennushiekkoiheen, 2) kivikerros (nykyaikainen tierakenne), 3) pohjasavi. Kuva: Sami Raninen. KYY 160:3.

Kaivanto oli runsaan metrin levyinen. Se kulki suoraan tien poikki ulottuen pengerluiskien ja tiepenkereen läpi yhteensä noin 11 metrin pituudelta. Tiepenkereen alueella kaivannon profiileissa havaittiin seuraavat kerrokset ylhäältä alaspäin lueteltuna:

- 1) **0–30 cm:** tien sorapäällyste ja sen alla kaksi asfalttikerrosta asennushiekkakerroksineen
- 2) **30–90 cm:** louhitusta kivistä koostuva tiivis kerros, kivien välissä soraa ja hiekkaa
- 3) **90–120 cm:** vaaleanruskeanharmaata puhtaanoloista savea, tulkittiin pohjasaven pintaosaksi.

Kerrokset 1 ja 2 olivat selvästi nykyaikaisia tien rakennekerroksia. Kerros 2 laskeutui pohjasaveksi tulkitun kerroksen 3 pinnalle. **Valvontakohdalla ei ollut havaittavissa mitään historialliseen tiehen yhdistettäviä maaperän ilmiöitä.** Oletettavasti sellaiset ovat hävinneet nykyaikaisen (1900-luvun jälkipuolella tehdyn) tienparannustyön yhteydessä. Profiilikarttojen piirtämistä ei katsottu tarpeelliseksi.

Tien pengerluiskat koostuivat pohjasaven päälle levitetystä hiekasta ja sorasta. Myös kerroksen 2 kiveys levisi hieman pengerluiskien puolelle. Pengerluiskissakaan ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa tai tarkemman dokumentaation arvoista.

5. PÄÄTELMÄT JA LOPPUYHTEENVETO

Kantapartolantien valvonnassa kesäkuussa 2015 ei havaittu mitään jälkiä historiallisista (1900-luvun jälkipuolta vanhemmista) tierakenteista. Oletettavasti nykyisen tiepenkereen rakennustyö on hävittänyt historialliset tiekerrokset valvontapaikan kohdalla.

LÄHTEET

JULKAISTUT LÄHTEET

Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 505. (Toim. T. Alanen & S. Kepsu, 1989).

ARKISTOLÄHTEET

(Pirkanmaan maakuntamuseo, Kulttuuriympäristöyksikön arkisto)

Luoto, Kirsi 2010: Tampere. *Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alueen arkeologinen täydennysinventointi.* Pirkanmaan maakuntamuseo.

Liite

Tampere Nurmi Kantapartolantie 2015

LUETTELO DIGITAALISISTA KUVATALLENTEISTA

Päänumero: KYY 160

Kuvien arkistointipaikka: Siiri-tietokanta, Tampereen museot

Kuvaaja: Sami Raninen

Kuvausajankohta: 23.6.2015

Suunta = ilmansuunta, johon kamera on kuvattaessa kohdistettu

alanro	aihe	suunta
1	valvontapaikka Kantapartolantiellä	SW
2	kaivannon lounaisprofiilia	SW
3	kaivannon koillisprofiilia	NE